

TRAP: Danmark. 1. udgave 1858-60

Lunde Herred

Norup Sogn

Skeby Sogn

Otterup Sogn

Hjadstrup Sogn

Lunde Sogn

Lumby Sogn

Allesø Sogn

Lunde Herred

omgives af Kattegattet, Odense-Fjord, i hvilken ligge flere til Herredet hørende Smaasøer, Nasum Herred, Odense Herred, Skovby Herred og Skam Herred. Mod Sydøst danner Odense-Canal Grændsen og skiller Herredet fra Nasum Herred og paa en Strækning fra Odense Herred. Areal, 2 □ Miil, er i det Hele fladt og har flere fra Havet indvundne Engstrækninger, kun faa Skove. Som i den hele øvrige nordshenske Slette ere Jorderne af god leermuldet Bonitet. Htk. 2181 Tdr. A. og E., 1 Td. Skf. og 15½ Td. Mst. Indvaanernes Antal er 6,017. I geistlig Henseende danne Lunde, Skam og Skovby Herreder et Provsti. Næsbyhoved-Broby Sogn i Odense Herred er Annex til Allesø Sogn i Lunde Herred.

Norup Sogn omgivet af Hjadstrup, Otterup og Skeby S., Odense-Fjord og Kattegattet. Kirken, sydvestlig i Sognet, 2¼ M. n. for Odense. Areal, c. 4000 Tdr. Land, hvoraf 20 Tdr. Land Skov (Charlottenlund), er i den sydvestlige og vestlige Deel bakket, men ibrigt fladt. Sognet har paa den østlige Side mod Odense-Fjord en Mængde smaa Bugter, Halvøer og Der. Her er ved Inddigning vundet betydelige Strækninger fra Fjorden. Af Halvøer er Enebærødden eller Hals Overdrev ved Hofmangsgave den største; den er 1 Miil lang og danner Odense-Fjords nordre Grændse og Indløbet til Fjorden, der kaldes Halsgab eller Midsund. Af Der mærkes Egholm, Lammerholm og Rjødholm. Jordsmonnet i Sognet er for Størstedelen af sandmuldet Bonitet; dog findes paa enkelte Steder, navnlig ved Hofmangsgave, leermuldede Jorder. Halvøen Hals har en bølgeformig Overflade, og Jordsmonnet bestaaer meest af Gruus og afrundede Smaastene. Ved Inddæmning fra Fjorden er her i Sognet af den saakaldte Egense-Fjord dannet en Ferskvandsø, der har stærk Tillob fra Norup og Vellinge Moser, indeholder et Areal af c. 200 Tdr. Land, er meget fiskerig og af en Dybde paa sine Steder af 6 til 7 Aln. Som en Sjeldenhed kan det anføres, at man fra Dæmningen paa en og samme Tid paa den ene Side kan fange Ferskvandsfisk og paa den anden Side Saltvandsfisk. En mindre Landevei til Odense fra Bogense passerer Sognets vestlige Deel. Htk. 312⅓ Td. A. og E. og 1 Td. Skf.

I Sognet: Bjerne Norup med Kirke (Taarn og Hvelvinger, smuk malet Altertavle), Præstegaard og Skole, beliggende noget øst for Byen, Hasmark med Skole og Vindmølle, og Egense; Hovedgaarden Hofmangsgave, der danner Stamhuset af samme Navn, 51½ Td. Htk., 350 Tdr. Land Ager, 120 Tdr. Land inddæmnet Jord, 7 Tdr. Land Mose, 360 Tdr. Land Overdrev, 20 Tdr. Land Skov; Aulsgaarden Eliasminde under Stamhuset Østrupgaard, 20⅓ Td. Htk., hvoraf 1¼ Td. Htk. til Skeby S., 158 Tdr. Land Ager, 200 Tdr.

Land Eng af inddæmmet Strand, 2 Tdr. Land Mose. Ialt i Sognet 44 G. og 46 H., hvoraf 9 G. og 27 H. udenfor Bjerne.

Indvaanere: 846. Foruden Agerdyrkning, som er Hovederhvervet, haveS Erhverv ved lidt Fiskeri. Bævning af Hvergarn, Lærred og Dynevaar til eget Forbrug samt til Af sætning til de sydligere Egne af Fyen er i dette Sogn, ligesom i de fleste andre Sogne paa Sletten, af Betydning.

Sognet hører under Runde og Skam Herreders Jurisdiction (Odense), Odense Amtstue- og Læge-district; 6te Vgkds. Amtets 40de Lægd. Sognet udgjør en egen Commune. Kirken tilhører Stamhuset Hofmangsgave. Af Stamhuset Hofmangsgave uddeles aarlig som Legat ifølge Erectionsbrev 200 Rd., hvoraf 150 Rd. til Fattige, 20 Rd. til Aften-skoler, 10 Rd. til Bøger til Confirmander og 20 Rd. i Præmie for at sætte Steengjærde eller plante Hegn. Efter Schacks Fundatsjamling S. 135 er under dette Sogn endvidere anført Forpagter Jørgensens Hustrues Legat, 4000 Rd. i en Rgl. Obligation, hvoraf Renten skal anvendes til Belønning for 3 fortjente og udmærkede Skolelærere og til Pension for en afgang. Præstefaldets Reguleringssum er 880 Rd. Præstegaardens Areal 36 Tdr. Land Ager og 8 Tdr. Land Eng, af Htk. c. 5 Tdr.

I Sognet laae i ældre Tid tvende Herregaarde Knyle og Hidsmark Hovgaard. Af disse er formodentlig det nuværende Hofmangsgave opstaaet. 1588 opførte Frederik Duihow en ny Gaard og kaldte den Duihowsholm, en senere Eier Jørgen Rosenkrantz kaldte den Roseneie, og Johan Frederik Bottiger, russisk Resident i Hamborg, kaldte den Bottigersholm, under hvilket Navn denne Hovedgaard forekommer i Danske Atlas. Den 24de Febr. 1784 oprettede den daværende Eier Conferentsraad Niels de Hofman (Broder til de bekendte historiske Forfattere Hans og Tycho de Hofman) Bottigersholm til et Stamhuus under Navnet Hofmangsgave for sin Søsterdatteren (som tillige var en Søn af hans Stifson) Niels Bang, der efter Erectionsbrevet skulde antage de Hofmaners Navn og Vaaben. Det var den nylig (5te Marts 1855) afdøde, ved sine Fortjenester af det danske Agerbrug og som Naturkyndig bekendt Olding, Etatsraad Niels Hofman (Bang).

Efter Statshaandbogen for 1857 har Stamhuset Htk. af alle Slags 258 Tdr., hvoraf under Hovedgaarden 51½ Td., Bøndergods 165½ Td., Kirketiende 41 Tdr. (Nørup Kirke); i Fideicommisscapitaler 25,500 Rd.

Skeby Sogn omgivet af Annexet Otterup, Østrup S. og Odense-Fjord. Kirken, nordvestlig i Sognet, 1¾ M. n. n. o. for Odense. Areal et c. 2800 Tdr. Land, hvoraf 35 Tdr. Land Fredskov (Østrup Skov), er fladt. Ved Inddæmning ere i de sidste Decennier indvundne betydelige Strækninger fra Odense-Fjord. Baagø, Lindø og Lammesø, der tidligere vare Der, ere nu ved Inddæmningen blevne landskaste. Jordsmønnet er af stærk leermuldet Bonitet, undtagen langs med Fjorden, hvor Boderne ere mere sandede. Htk. 208⅛ Td. A. og E., ¼ Td. Skff. og ½ Td. Mst.

I Sognet: Skeby Kirke i Nærheden af Bjen Ørridslev ved Grændsen til Annexsognet; Bjerne Skeby med Præstegaard, Heskum med Skole, Ølund, Gjerkskov med en i Nærheden beliggende Lødsbolig, Klintebjerg med Ladeplads, Kro, et stort Kornmagasin, Salt-raffinaderi, og 5 G. og 14 H. af Ørridslev, hvoraf Resten hører til Otterup S.; Nølsgaarden Ølundgaard, 22¼ Td. Htk., Eise-lund Vindmølle. Ialt i Sognet 35 G. og 64 H., hvoraf 23 H. udenfor Bjerne.

Indvaanere: 649. Agerdyrkning er Hovederhvervet. Ved Lammesø

gives ubetydeligt Erhverv ved Fiskeri. Klintebjerg Saltraffinaderi producerer aarlig c. 6000 Tdr. Salt.

Sognet hører under Lunde og Skam Herreders Jurisdiction (Odense), Odense Amtstue- og Lægedistrict; 6te Vgkds. Amtets 36te Lægd. Med Annexet Otterup een Commune. Kirken tilhører Stamhuset Nislevgaard. Præstefaldets Reguleringssum er 1280 Rd. Præstegaardens Areal er 70 Tdr. Land A. og E. af c. $7\frac{3}{4}$ Td. Htk.

Otterup Sogn, Annex til Skeby S., omgivet af dette S., Norup, Hjadstrup, Lunde og Østrup S. Kirken, nordvestlig i Sognet, $1\frac{3}{4}$ M. n. for Odense. Arealet, 2436 Tdr. Land, er i den nordvestlige Deel af Sognet bakket, men isvrigt fladt, og Jordsmonnet af leermuldet Bonitet. Den mindre Landevei til Odense og Bogense passerer Sognet. Htk. $272\frac{7}{8}$ Td. A. og E.

I Sognet: Bjerne Otterup ved Landeveien, med Kirke, Hospital og Skole, Hjørsløv, Gydehuse, og 9 G. og 25 H. af Ørritslev, hvoraf Resten hører til Skeby Sogn; Hovedgaarden Nislevgaard af Htk. efter Stat. Tbv. $59\frac{1}{4}$ Td. A. og E., $1\frac{3}{8}$ Td. Skff., med et Areal efter H. Bangs Amts-Beskr. af 437 Tdr. Land Ager, 21 Tdr. Land Eng, 4 Tdr. Land Mose, 50 Tdr. Land Overdrev, 33 Tdr. Land Skov og 2 Tdr. Land Have (470 Tdr. Htk. Fæstegods; Skeby, Otterup, Lunde og Lumby Kirker); Hovedgaarden Ørritslevgaard med Htk. efter Stat. Tbv. c. $20\frac{1}{2}$ Td. (c. 8 Tdr. Htk. Bøndergods) og et Areal efter Hofman Bangs Amts-Beskr. af 140 Tdr. Land Ager, 12 Tdr. Land Eng, 12 Tdr. Land Skov og 3 Tdr. Land Have; Hovedgaarden Blaaholm, en Parcel af Ørritslevgaard, 16 Tdr. Htk., 200 Tdr. Land Ager, 8 Tdr. Land Eng, $2\frac{1}{2}$ Td. Land Skov (3 Tdr. Htk. Fæstegods og 26 Tdr. Htk. Arvefæstegods); Nislev Bindmølle. Salt i Sognet 29 G. og 61 H., hvoraf 3 G. og 33 H. udenfor Bjerne. Indvaanere: 652. Agerdyrkning er Hovederhvervet.

Sognet hører under de samme Administrativ-Inddelinger som Hovedsognet; 6te Vgkds. Amtets 35te Lægd. Kirken tilhører Stamhuset Nislevgaard. Frelserens Hospital er et grundmuret Huus, beliggende tæt ved Otterup Kirke, stiftet for 8 Lemmer, hvoraf de 5 altid udvælges af Otterup, Skeby, Lunde, Lumby og Herrested Sogne, eller Indsødte paa Nislevgaard og Ravnholt Godser, hvorimod de 3 Øvrige kunne være Fremmede, Danske eller Norske, stiftet 8de Decbr. 1722 af Geheimeraad Sehested og Frue, som dertil have skænket en Capital af 2500 Rd., af hvis Rente 5 pCt. Lemmerne nyde ugentlig 24 Sk. Hospitalet vedligeholdes af Nislevgaards Ciere, som endvidere skulle udrede aarlig til hver af Lemmerne 4 Læs Tørb.

Otterup Kirke er indvendig jærilig, med smukt Altertoi, Sølvstager, Kalk, Duff og Kande, hvilket skyldes Geheimeraad Sehesteds Gæmildhed. Under Taarnet er en stor hvælvet Begravelse for Familien Sehested, og ovenover denne hviler nysnævnte Geheimeraad og Elephantridder Christian Sehested, bekendt af sine Ambassader til Sverrig og Frankrig (+ 1740), tilligemed sin Frue i to Marmorstifter.

Hovedgaarden Nislevgaard omtales i Slutningen af det 16de Aarhundrede; den tilhørte siden Midten af 17de Aarhundrede Familien Sehested, og blev af ovenanførte Geheimeraad Sehesteds Enke, Fru Charlotte Amalie Gersdorff, tilligemed Ravnholt i Svendborg Amt 25de Febr. 1752 oprettet til et Stamhuus (see Ravnholt i Herrested Sogn). Hovedgaarden Ørritslevgaard er bygget og omgivet med Grave af Jørgen Friis og Hustru Karen Kubla 1620. Blaaholm er en Afbyggersgaard af Ørritslevgaard, bygget 1807.

Østrup Sogn, adskilt fra Annexet Hjadstrup S. ved Otterup S., omgivet af dette S., Steby og Lunde S. samt Odense-Fjord. Kirken, nordøstlig i Sognet, $1\frac{1}{2}$ M. n. for Odense. Areal, 1899 Tdr. Land, hvoraf 31 Tdr. Land Fredskov, er, med Undtagelse af et enkelt Strøg af Østrup Byes Forder, Skinnebjerg kaldet, og Den Vigelsø i Odense-Fjord, der høine sig ubetydeligt, lavtliggende og Fjordsmonnet af leermuldet og leerblandet Bonitet. Foruden Den Vigelsø (Vikfelsesø), der er $\frac{1}{4}$ M. lang og $\frac{1}{8}$ M. bred, høre til Sognet de i Fjorden beliggende ubeboede Der Hasselø, Store- og Lille-Egholm. Htk. 189 $\frac{1}{2}$ Td. A. og E., $\frac{1}{2}$ Td. Skft. og $\frac{1}{2}$ Td. Mst.

I Sognet: Byerne Østrup med Kirke (Taarn, 5 Hvelvinger, Altertavle malet 1769), Præstegaard og Skole, og Daugstrup; Hovedgaard, Østrupgaard, der henhører til Stamhuset af samme Navn, 43 $\frac{1}{4}$ Td. Htk., hvoraf c. 5 Tdr. Skft. (289 Tdr. Htk. Fæstegods), 220 Tdr. Land Ager, 20 Tdr. Land Eng, 103 $\frac{1}{2}$ Td. Land Skov, 1120 Tdr. Land inddæmmede Jord fra Odense-Fjord, hvoraf c. 100 Tdr. Land er Sø, 20 Tdr. Land benyttes til Gaarden og Resten er udleiet til Forstkjellige (Østrup og Hjadstrup Kirker med Kirketiende af c. 389 $\frac{1}{2}$ Td. Htk., matriculeret til 63 $\frac{1}{4}$ Td.); Avlsgaardene Vigelsøgaard paa Den Vigelsø, 13 Tdr. Htk., Østrup Skovgaard, Daugstrupgaard; Daugstrup Kro ved Landeveien mellem Odense og Bogen; Østrup Vindmølle. Balt i Sognet 25 G. og 54 H., hvoraf 8 H. og 21 H. udenfor Byerne.

Indvaanere: 526. Agerdyrkning og ubetydeligt Fiskeri udgjør Indbyggernes Erhverv.

Sognet hører under Lunde og Skam Herreders Jurisdiction (Odense), Odense Amtstue- og Lægedistrict; 6te Vglds. Amtets 38te Lægd. Med Annexet Hjadstrup een Commune. Kirken tilhører Stamhuset Østrupgaard. I Østrup er et Fattighuus, stiftet 24de October 1798 af Cancelliraad, senere Justitsraad E. J. Møller, der oprettede Østrupgaard til Stamhuus, og Hustru M. E. Ramus, for 4 trængende og nødlidende Fattige af begge Kjøn under Østrupgaards Gods, og hvortil er henlagt et Legat paa 1500 Rd., indestaaende i Østrupgaard, af hvilken Capital Renten aarlig uddeles 4 Gange til Lemmerne. Præstekaldets Reguleringssum er 1470 Rd. Præstegaardens Areal 48 Tdr. Land Ager, 22 Tdr. Land Eng og Overdrev og en Underflov paa 3 Tdr. Land; Htk. 10 $\frac{3}{4}$ Td.

Blandt Østrupgaardens ældre Ciere er at mærke Poul Skindell, som efter Danske Atlas (VI. S. 639) skal have bygget Gaarden, og som blev stiftet ved Barberg 1565. Hovedbygningen, af Egebindingsværk, er opført ny i Aarene 1811 og 1812. For omtrent 30 Aar siden er Østrupgaard oprettet til et Stamhuus af den nuværende Besidders Farbroder Justitsraad Elias J. Møller, bekendt som en meget dygtig og virksom Landmand, der foretog betydelige Inddæmningsarbejder ved sine Eiendomme.

Efter Statshaandbogen for 1857 bestaaer Stamhuset, til hvilket ogsaa hører Avlsgaarden Eliasminde i Rorup Sogn, af Htk. af alle Slags 396 Tdr., hvoraf under Hovedgaarden (med Eliasminde) 63 Tdr., Bøndergods 270 Tdr., matr. Kirketiende 63 Tdr. (Østrup og Hjadstrup Kirker), i Bankactier 2100 Rd.

For Østrup eksisterer, ligesom for Rønninge (see dette), en udførlig Byftraa, som efter sammes 1598 thinglæste Original er meddeelt med en Indledning af Etatsraad Molbech i Hst. Tidsskr. 1. S. 417-66.

Hjadstrup Sogn, Annex til Østrup S., hvorfra det er adskilt ved Otterup S., omgivet af dette S., Lunde og Norup S. Kirken, omtrent midt i Sognet, c. 2 M. n. for Odense. Areal, 2278 Tdr. Land, er for Størstedelen høitliggende og Jordsmonnet af leermuldet Bonitet; dog ere Jorderne i den nordøstlige Kant af Sognet noget sandblandede. Hft. 251³/₄ Td. A. og E.

I Sognet: Bjerne Hjadstrup med Kirke (af anseeligt Dre, med Taarn og Hvalvinger, malet Altertavle fra 1769) og Skole, Bladstrup, Øhrup med Vindmølle, Rappendrup, Emmeløv med Vindmølle, og Brandsby. Talt 45 G. og 51 H., hvoraf 11 G. og 36 H. udenfor Bjerne.

Indvaanere: 591. Agerdyrkning er Hovederhvervet.

Sognet hører til de samme Administrativ-Inddelinger som Hovedsognet; 6te Vgkds. Amtets 37te Lægd. Kirken tilhører Stamhuset Østrupgaard.

Lunde Sogn omgivet af Lumbj, Allesø, Hjadstrup, Otterup og Østrup S. samt Odense-Fjord. Kirken, midt i Sognet, 1¹/₂ M. n. n. v. for Odense. Areal, 3073 Tdr. Land, er meget jevnt og af leermuldet Bonitet. Sognet gennemskjæres fra Vest til Øst af Lunde-Na. Hft. 364⁷/₈ Td. A. og E. og 5 Tdr. Mst.

I Sognet: Bjerne Vester-Lunde med Kirke, Præstegaard og Skole, Øster-Lunde, Fremmelev, Veldringe og Østrup; Lunde Vand- og Vindmølle. Talt 45 G. og 40 H., hvoraf 3 G. og 7 H. udenfor Bjerne.

Indvaanere: 633. Agerdyrkning er det Alt overveiende Erhverv.

Sognet hører under Lunde og Skam Herreders Jurisdiction (Odense), Odense Amtstue- og Lægedistrict; 6te Vgkds. Amtets 42de Lægd. Sognet danner en egen Commune. Kirken tilhører Stamhuset Nislevgaard. Sognet har 3 Lægter, ialt til Værd 800 Rd. Præsteskaldets Reguleringssum er 1040 Rd. Præstegaardens Areal 72 Tdr. Land af 10 Tdr. Hft. Paa Præstegaardens Grund er i Aaret 1823 opført et 10 Fag Stuehus og 16 Fag Udhus til Præste-Enkesæde, og dertil henlagt en Jordlod i Marken paa 7 Tdr. Land.

Lunde Kirke, med Taarn og Hvalvinger, har en Altertavle fra Catholicismens Tid med vel udstaarne Træfigurer.

Lumbj Sogn, det sydligste i Herredet, omgivet af Odense Herred, Odense-Fjord, Allesø og Lunde S. Kirken, noget østlig i Sognet, 1¹/₄ M. n. n. v. for Odense. Areal, 3733 Tdr. Land, er fladt og Jordsmonnet af forskjellig Bonitet, idet Jorderne ved Lumbj og Anderup ere muldsandede, ved Torup muldlerede og ved Stige og Hauge i Sognets sydøstligste Hjørne siede og skarpsandede. Odense-Canal danner Sognets sydligste Grændse mod Odense Herred. Hft. 416¹/₂ Td. A. og E. og 9¹/₂ Td. Mst.

I Sognet: Bjerne Lumbj med Kirke, Præstegaard, Skole, Hospital og Vindmølle, Torup eller Lumbj-Torup, Anderup, Stige (beliggende ved Udmundingen af Odense-Canal, Udhavn for Odense) med Skole og Kro, og Hauge; Ulsogaarden Anderupgaard, 20 Tdr. Hft., 191 Tdr. Land, 1 Gaard i Lumbj 13¹/₄ Td. Hft., 114 Tdr. Land, Skovsbogaard, Tanggaarde og

Næstved (2 G. og 1 H.); Munkø Vandmølle. Ialt i Sognet 79 G. og 234 H., hvoraf 26 G. og 86 H. udenfor Bjerne.

Indvaanere: 1697. De henhøre til den agerbrugende Klasse, med Undtagelse af Beboerne af Stige og Hauge, der tildeels bestaae af Søfolk og Fiskere.

Sognet hører under Lunde og Skam Herreders Jurisdiction (Odense), Odense Amtstue- og Lægedistrict; 6te Vgkds. Amtets 39te og 57de Lægd. Sognet udgjør een Commune. Kirken tilhører Stamhuset Nislevgaard. I Lumby er Gilschous Hospital til 12 Lemmer, som deri skulle have fri Bolig og hver 4 Læs Tørv samt 2 Mk. i Ugepenge, der udredes af en af Stifterne, Kjøbmand og Eier af Marienlund Peder Gilschou og Hustru A. M. Becker, dertil legeret Capital, 6300 Rd., indestaaende i Marienlund Gaard; saavel Hospitalet som Legatet er funderet under 28de Januar 1780. Præstefaldets Reguleringssum er 1430 Rd. Præstegaardens Areal 70 Tdr. Land af $9\frac{3}{8}$ Td. Hk.

Kirken har Taarn, men ingen Svælvinger over Kirkens Stib. Disse faldt nemlig for nogle og tredive Aar siden ned og bleve erstattede ved Bjælkeløft.

I Lumby Sogn var Jubellæreren Amtsprøfst Peter Wilhelm Lütken, f. 1761, Præst fra 1791 indtil sin Død den 18de August 1844. Han gjorde sig meget fortjent af Amtets Fattig- og Skolevæsen samt af Huusindustriens Fremme i det nordlige Byen.

Allesø Sogn omgivet af Annexsognet Næsbyhoved-Broby i Odense Herred, Lumby og Lunde S. samt Skovby Herred. Kirken, noget sydlig i Sognet, 1 M. n. v. for Odense. Areal, 1487 Tdr Land, er jævnt og bestaaer af høitliggende leermuldede Jorder. Hk. $165\frac{3}{8}$ Td. A. og E.

Sognet bestaaer af Byen Allesø med Kirke, Præstegaard, Skole og Teglværk, og har ialt 26 G. og 40 H., hvoraf 1 G. og 14 H. udenfor Byen.

Indvaanere: 423. Agerdyrking, Tørveproduction og ubetydeligt Skovarbejde udgjør Indbyggernes Erhverv, hvorhos dog ogsaa om dette Sogn, ligesom om hele Sletten, gjælder den Bemærkning, at Huusfliden med Tilvirkning af Lærred, Badmel og Hvergarn her er af stor Betydning.

Sognet hører under Lunde og Skam Herreders Jurisdiction (Odense), Odense Amtstue- og Lægedistrict; 6te Vgkds. Amtets 33te Lægd. Med Annexsognet Næsbyhoved-Broby i Odense Herred een Commune. Kirken tilhører to Sognebeboere. Præstefaldets Reguleringssum er 1100 Rd. Præstegaardens Areal er 75 Tdr. Land af $8\frac{1}{8}$ Td. Hk.